

GENEL BİLGİLER

Vizesiz Balkanlar seyahati ile ilgili bölümlere geçmeden önce Balkanlar hakkında genel bir bilgi sahibi olmanızda fayda var. Balkanlar olarak adlandırdığımız Balkan Yarımadası; Avrupa kıtasının güneydoğu kesiminde, İtalya Yarımadası'nın doğusu, Anadolu'nun batısı ve kuzeybatısında yer alan coğrafi ve kültürel bölgeye verilen isim. Bu bölgeden bazı kaynaklarda Güneydoğu Avrupa olarak da bahsediliyor. Bölge, adını batıdan doğuya uzanan ve Bulgaristan'ı ikiye bölen dağ silsilesinden alıyor. Önceleri bu sıradağların adı olarak kullanılan Balkan, daha sonraları tüm bu bölge için kullanılmaya başlanmış. Balkanlar'ın bazı kısımlarındaki çok yönlü geri kalmışlık sebebiyle bölge genel olarak, Avrupa'nın sorunlu yerlerinin başında kabul ediliyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgedeki hükümdarlığının bitişinden itibaren Balkanlar'ın paylaşımına dair sıkıntılar günümüze dek sürmüş ve halen ülkeler arasındaki bu sorunlar devam ediyor.

Romanya, Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Slovenya, Slovakya, Arnavutluk, Makedonya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Macaristan, Yunanistan ve Trakya'yı içine alan bölge şeklinde tanımlanan Balkanlar, kelime anlamı olarak ise "sarp ve ormanlık sıradağ, sık ormanla kaplı dağ, yığın, küme, sazlık ve bataklık" gibi anlamlara geliyor. Dünyadaki diğer dillere de Türk dilinden geçmiş ve artık kalıplaşmış. Her Balkan ülkesinin kendine has bir coğrafyası var, bu yüzden her ülkede birbirinden farklı turizm faaliyetleri yürütülüyor. Ege ve Adriyatik Denizi'ne kıyısı olan Yunanistan, Hırvatistan, Karadağ, Arnavutluk gibi ülkeler deniz turizminde, daha çok ormanlık alan ve milli parka sahip olan Makedonya, Bosna Hersek, Kosova gibi ülkeler de doğa ve kış turizminde uzmanlaşmış, yatırımlarını da bu yönde yapmışlar.

Bu coğrafyada yer alan her ülkenin binlerce yıllık tarihi geçmişi var. Şehir rehberlerinde her şehrin tarihinden kısaca bahsettim. Burada da özetlemek gerekirse; Balkanlar coğrafyasının tarihi geçmişi M.Ö 44.000 yılına kadar uzanıyor. M.Ö 500'lü yıllarda bu bölgede kurulan Atina ve Sparta gibi Antik Yunan şehir devletleri, milattan önceki yüzyıllarda Balkanlar'ın özellikle Ege ve Adriyatik kıyıları civarında hüküm sürmüşler. Büyük İskender ve atı Bukefalos'un da yer aldığı İssos Savaşı ile Yunanistan'ın kuzeyinde yer alan Makedonya Krallığı, MÖ 359-336 yılları arası II. Filip idaresinde yükselişe geçmiş ve daha sonra oğlu Büyük İskender ile yükselişinin zirve dönemini yaşamış. Büyük İskender idaresi altındaki Makedonya, o dönemin bilinen dünyasında en büyük imparatorluk olmuş. Hem Makedonya hem de Yunanistan Büyük İskender'i sahiplenmiş ve ulusal kahramanları olarak kabul etmişler. Bu sebepten günümüzde dahi iki ülke arasında yaşanan krizler son bulmuş değil. Makedonya Krallığı'ndan sonra ilk olarak Roma ve daha sonra Bizans olarak da bilinen Doğu Roma İmparatorluğu dönemine ev sahipliği yapan topraklar, 1300lü yıllarda Osmanlı'nın hakimiyeti altına girmiş. Yaklaşık 400 yıl süren Osmanlı hakimiyeti, 19. yüzyılda başlayan isyanlar neticesinde yaşanan

Balkan Savaşları ile son bulmuş. Akabinde meydana gelen 1. Dünya Savaşı'ndan sonra Yugoslavya Krallığı kurulmuş ve 1980 yılında Tito'nun ölmesinin ardından yaşanan ekonomik ve siyasi sorunlardan dolayı bağlı ülkeler bir bir bağımsızlıklarını ilan etmişler. 1992-1995 yılları arasında yaşanan Bosna Savaşı ve 1998-1999 yılları arasında yaşanan Kosova Savaşı'nın ardından da Yugoslavya tamamen dağılmış. Daha fazla bilgi sahibi olmak istiyorsanız <https://tr.wikipedia.org/wiki/Balkanlar> adresini tıklamanız yeterli olacaktır.

Günümüzde Balkanlar coğrafyasına ait tüm ülkeler bağımsızlıklarını elde etmiş durumdadır. Her ülkenin kendine has bir yönetim şekli, ekonomi anlayışı, kültürel faaliyeti ve uluslararası alanda izlediği dış politikaları var. Hırvatistan, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya ve Slovenya Avrupa Birliği üyesi yani bu ülkelere seyahat etmek için Schengen Vizesi almanız gerekiyor. Bizim konumuz "Vizesiz Balkanlar Turu" olduğu için şu an bizi ilgilendiren ülkeler; henüz Avrupa Birliğine üye olmayan ve Türk vatandaşlarından vize istemeyen Bosna Hersek, Makedonya, Sırbistan, Arnavutluk, Kosova ve Karadağ. Diğer ülkeler ile alakalı rehberlere sitenin ilgili bölümlerini tıklayarak ulaşabilirsiniz.

Kendim de dahil olmak üzere Türk vatandaşları olarak zoru sevdiğimiz ve biraz da Avrupa'ya giden eşe dosta özendiğimiz için gözümüzü ilk önce Schengen ülkelerine dikiyoruz. Schengen Vizesi almak oldukça meşakkatli bir süreç; onlarca evrak topla, başvuru ücreti yatır, randevu al, başvuru yap ve acaba çıkacak mı çıkmayacak mı diye tedirgin bir şekilde beklemeye koyul. Her türlü kriteri karşılamanıza rağmen vize alamama ihtimalinizin olması da cabası. Halbuki vize almak için onca eziyeti çekeceğimize, yanı başımızda duran ve bizden vize istemeyen Balkan ülkelerini hem daha kolay hem de çok daha düşük bütçelerle gezebiliriz. Schengen ülkelerine gitmeyin demiyorum, elbette gidin ama benim yaptığım gibi önce Avrupa'yı gezip sonra Balkanlara yönelmeyin. Bu benim naçizane tavsiyem, uyup uymamak size kalmış. Önce Balkanları gezin, sonra Schengen Vizesi peşinde koşturursunuz. Eğer vize alamazsanız da üzülmeyin, dünya üzerinde vizesiz olarak seyahat edebileceğiniz 100'den fazla ülke var. Avrupa'nın gezilip görmeye değer tüm şehirlerini gezmiş birisi olarak konuşuyorum; Balkanlar deyip geçmeyin, nice Avrupa şehirlerine taş çıkartacak Balkan şehirleri var. Üstelik her gittiğiniz şehirde 400-500 yıllık Osmanlı eserlerini göreceksiniz da cabası.

PLANLAMA

Balkanlar seyahati ile alakalı plan yaparken ilk önceliğiniz hangi ülkeleri ve bu ülkelerin hangi şehirlerini görmek istediğinize karar vermek olmalı. Yukarıda da dediğim gibi, bu yazıda vize istemeyen Balkan ülkelerinden konuşacağız. Yani; Bosna Hersek, Makedonya, Sırbistan, Arnavutluk, Kosova ve Karadağ. Bu ülkelerin hepsinde gezilip görülmesi gereken en az 2 veya 3 şehir var. Aslında güzel şehir çok ama siz gerçekten hangilerini görmek istiyorsunuz, hangileri gerçekten sizin zevkinize hitap ediyor, önemli olan o. Mesela kimilerine göre

Arnavutluk'un başkenti Tiran, gezmeye değer bir şehir değildir ama bana göre Balkanların en güzel, en eğlenceli şehirlerinden birisi. Herkesin karakteri ve seyahatten beklentisi farklıdır, bu yüzden araştırıp öğrenmeden sadece kulaktan duyma yorumları dikkate alarak karar vermemelisiniz. Her Balkan ülkesiyle alakalı mutlaka biraz da olsa bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyorum, yani en azından ünlü şehirlerini ve bu şehirlerde bulunan önemli eserleri bir yerlerden okumuş veya videolarını izlemişsinizdir. Gerçekten seyahate meraklı biriyseniz, bu şehirlerin hepsini görmek isteyeceğinizden eminim ancak burada önemli olan ne kadar vaktinizin olduğu. Kısa bir zamana çok fazla şehir sığdırmaya çalışırsanız, hem koştur koştur gezersiniz hem aceleye geleceği için keyif alamazsınız hem de bu güzel şehirlere haksızlık edersiniz. Yapmanız gereken şey basit; büyük şehirlere 3 gün, küçük şehirlere de 2 gün ayıracak şekilde plan yapacaksınız. Eğer günübirlik gezmeyi düşünüyorsanız, bence yol yakınken bu düşüncenizden vazgeçin çünkü emin olun ne gittiğinize değecek ne de harcayacağınız paraya. En az 1 gece geçirmediğiniz bir şehri gezmiş olmazsınız, sadece o şehirde bulunmuş olursunuz. Tabi köylerden veya antik şehirlerden bahsetmiyorum, başkentler ve diğer şehirlerden bahsediyorum. Zaten özel araçla gezmiyorsanız, otobüs saatleri genellikle gün ortasına denk geleceği için şehre vardığınızda zaten günün yarısı bitmiş olacak. Siz kalan zamanda şehri gezeyim, ertesi sabah da otobüse binip başka şehre geçeyim dersiniz boşa masraf yapmış olursunuz. Bu söylediklerim kısıtlı zamanı olanlar için, eğer zaman probleminiz yoksa, elbette istediğiniz şehirde bütçenizin müsaade ettiği kadar kalabilirsiniz.

Örnek verecek olursak; 15 gün yıllık izni olan ve otobüsle gezmeyi düşünen biri, Balkanlar turu planlarken en fazla 5 ya da 6 şehir seçmeli ve hangi şehre kaç gün ayıracağını da iyi ayarlamalıdır. Özellikle ülkeler arası yapacağınız otobüs yolculuklarının uzun süreceğini ve fazlaca zaman kaybettireceğini bilmeniz gerekiyor. Özel araçla gezenler nispeten daha avantajlı çünkü zamanı istediğiniz gibi yönetebilirsiniz ancak her halükarda sadece gezilecek şehirlere karar vermeniz ve elinizdeki zamanı bu şehirlere bölmeniz yeterli değil, şehirler arasındaki mesafeyi ve yol üzeri oyalanmaları da göz önünde bulundurmanız gerekiyor. Eğer otobüsle gece yolculuğu yaparım, hem konaklamayı bedavaya getiririm hem de zamandan tasarruf ederim diye düşünüyorsanız, düşünmeyin. Birincisi, Balkanlarda sefer yapan otobüsler neredeyse 30 yıllık yani konfor beklentiniz kesinlikle olmasın. Hem koltuklar rahat değil hem yollar kötü hem de hangi otobüse binerseniz binin her daim ağır bir koku ile karşılaşacaksınız. Bu yüzden otobüste uyuma ve dinlenme olasılığınız neredeyse sıfır, sabah otobüsten inince gezmeye başlarım diyenler bu fikri aklından çıkarsın. Yeteri kadar zaman ayırın, şöyle rahat rahat sindire sindire gezin.

Planlama Aşamaları: Ne kadar geniş bir zamanınız olursa olsun, seyahate başlamadan önce kabataslak da olsa bir plan yapmanızda fayda var. Kısıtlı zamana sahip olanlar için detaylı bir plan yapmak zaten kaçınılmaz bir durum. Ben Balkanlar turunu otobüsle ve kısıtlı zamanla

yaptığım için planlama aşamalarını bu şekilde anlatacağım ancak dediğim gibi, her şekilde mutlaka elinizin altında bir plan olsun ki yola çıktıktan sonra afallamayın.

1. Adım: Balkanlar turu yapmaya karar verdiyseniz mutlaka aklınızda birkaç farklı alternatif vardır. Zamanınız kısıtlıysa yakın ülkeleri tercih edin derim çünkü yol uzadıkça zamanınız kısılacak. Eğer Arnavutluk-Sırbistan-Bosna Hersek diye bir rota çizerseniz, zamanınızın yarısı yolda geçecektir. Onun yerine Kosova-Karadağ-Sırbistan veya Makedonya-Arnavutluk-Kosova şeklinde plan yapabilirsiniz. Bu örnekler çoğaltılabilir, dediğim gibi önemli olan bu seyahate toplamda kaç gün ayırabileceğiniz. Ülkeleri seçtikten sonra da hangi şehirlere gideceğinize karar vermeniz gerekiyor. Her ülkeden en az 2 şehir seçin ki, ülke değiştirdiğinize değsin. Ne de olsa her sınır geçişinde pasaport polisiyle muhatap olacak ve belki de tatsız olaylar yaşayacaksınız.

2. Adım: Ülkelere ve şehirlere karar verdikten sonra haritayı açın ve bu şehirlerin arasındaki mesafelere göre kendinize bir rota çıkarın. Bunu yapmanız, hangi şehre kaç gün ayıracağınız konusunda da size fayda sağlayacaktır. Rotanızı belirledikten sonra hangi şehrin başlangıç, hangi şehrin bitiş noktası olacağına karar verin. Bana göre bu konuda en önemli etken uçak bileti fiyatları. Hangi şehre gidişte ve hangi şehirden dönüşte biletler daha ucuzsa, rotayı ona göre şekillendirin derim. Mesela ben ilk önce Üsküp'ten başlayıp, Saraybosna'da bitirmeyi düşündüm ancak uçak biletleri Saraybosna gidiş, Priştine dönüş olunca daha ucuza geldiği için seyahatimi bu şekilde planladım. Sizin önceliğiniz nedir bilemem ama benim önceliğim bütçe olduğu için sizlere de böyle yapmanızı tavsiye ediyorum. Bu söylediğim şehirler sadece birer örnek; rotanızı hazırlarken tek tek uçak biletlerini kontrol edin ve hangi şekilde daha uygun olursa rotayı ona göre çizin.

3. Adım: Şehirlere karar verdiniz, rotayı çizdiniz ve uçak biletlerini aldınız. Sıra geldi gideceğiniz şehirler ile alakalı internet araştırması yapmaya. Ben oraya kadar gitmişken şehirde görülmesi gereken her yeri ziyaret etme taraftarı olduğum için yola çıkmadan önce internette bulduğum her yazıyı okumaya çalışıyorum. Hem okuyorum hem de notlar alıyorum, size de böyle yapmanızı tavsiye ederim. Bu notlar sadece gezilecek yer ile değil aynı zamanda şehir içi ulaşım, konaklama, yeme-içme, gece hayatı ve alışveriş konuları ile de alakalı. Zaten ben de şehir rehberi hazırlarken bu konu başlıklarını detaylıca yazıyorum. Gezeceğiniz şehirler ile alakalı araştırma yapmak ve notlar almak seyahatinizi hem daha anlamlı hale getirecek hem de biraz önce saydığım konular ile alakalı önemli bilgiler edindiğiniz için seyahatiniz oldukça kolaylaşacak. Şehirlere ayıracağınız gün sayısı da yapacağınız araştırma neticesinde belli olacak. Kısaca; rotanıza eklediğiniz her şehri detaylıca araştırın, gezilecek yerlerini öğrenin ve yeteri kadar zaman ayırın.

4. Adım: Ulaşım başlığında detaylı olarak anlatacağım ancak yeri gelmişken kısaca bahsedeyim. Eğer zamanınız kısıtlıysa ve bir net bir plan çerçevesinde gezmek zorundaysanız; rotanıza eklediğiniz şehirler arasında ulaşımı nasıl sağlayacağınıza karar vermeli ve bu ulaşım

araçlarının sefer saatleri, sefer süreleri ve bilet fiyatları hakkında detaylı bilgi sahibi olmalısınız. Otobüsle gezecekseniz, ulaşım bölümünde vereceğim internet adreslerinden otobüs saatlerini ve yolculuk sürelerini öğrenebilirsiniz. Otobüslerin saatlerini ve şehirler arasında geçecek yolculuk süresini de hesaba katarak plan yapmanız, ona göre gün ayırmanız gerekiyor. Ulaşım bölümünde vereceğim linklerden otobüs saatlerini öğrenebilir veya seyahate çıkmadan önce biletlerinizi online olarak satın alabilirsiniz.

5. Adım: Şehirleri belirlediniz, otobüs saatlerini ve yolculuk sürelerini öğrendiniz, ona göre gün sayısı ayarlaması yaptınız. Şimdi yapmanız gereken şey; hangi şehirde kaç gece ve nerede konaklayacağınıza karar vermek. Ben seyahatlerimi düşük bütçeler ile yaptığım için konaklama tercihim hostellerden yana kullanıyorum ve sizlere de tavsiye ediyorum. Gitmeden rezervasyonunuzu yapın, çıktısını hazır edin derim. Gittiğimde ayarlarım diye düşünüyor olabilirsiniz ama kapı kapı dolaşip boş yer soracağınıza oturduğunuz yerden online olarak ayarlayın. Konaklama seçeneklerinden aşağıda detaylı olarak bahsedeceğim.

6. Adım: Çantanızı Balkanlara uygun olacak şekilde hazırlayın. Hangi mevsimde gidiyor olursanız olun, mutlaka çantanızda uzun kollu bir şeyler olsun. Yaz mevsimi bile olsa akşamları serin olabiliyor. Eğer rotanızda denize kıyısı olan şehirler varsa, mayo ve plaj malzemelerinizi yanınıza almayı unutmayın. Gittiğim yerden alırım demeyin, Balkan şehirleri yeme-içme konusunda ucuz olabilir ama alışveriş konusunda pek ucuz sayılmaz. Çantanızı ağzına kadar doldurmayın, mutlaka gelirken yanınızda getireceğiniz şeyler olacaktır. Ona göre yer ayırın.

7. Adım: Balkan ülkeleri bizden vize istemiyor ancak pasaportunuzun en az 6 ay geçerliliğinin olması lazım. Yani süresinin bitmesine en az 6 ay kalmış olmalı. Bununla da bitmiyor; Sırbistan ve Arnavutluk başta olmak üzere Balkan ülkeleri Türkiye'den gelen turistlere dönüş bileti sorabiliyor, sırf bu bahane ile saatlerce bekletebiliyor ve hatta ibraz edemeyenleri geri gönderebiliyorlar. Zaten havayolu firmalarının internet sitelerinden bilet alacağınız zaman tek yön seçerseniz, karşınıza direkt olarak bu konu ile alakalı bir uyarı metni çıkıyor. Size tavsiyem biletlerinizi gidiş-dönüş olarak alın. Aynı şekilde pasaport polisleri konaklama rezervasyonu da sorabiliyor, yola çıkmadan önce rezervasyonlarınızın çıktılarını yanınıza aldığınızdan emin olun. Ben karşılaşmadım ama bazı arkadaşlara seyahat sigortası da sormuşlar, yaptırmanızda fayda var. Zaten pasaport polisine göstermek için değil, kendi sağlığını ve bütçenizi düşünerek yaptırmanız gerekiyor. Eğer otobüs biletlerini online olarak alacaksınız, mutlaka çıktılarını yanınıza alın çünkü otobüs şoförleri telefonda gösterilen biletleri kabul etmiyor illa belge görmek istiyorlar.

Ben Nasıl Planlama Yaptım?

Balkan turu yaptığım dönem Schengen vize yoktu ve daha önce Belgrad'a gittiğim için de rotaya Hırvatistan ve Sırbistan'ı dahil etmedim. Görmek istediğim ülkeler; Bosna Hersek, Kosova, Karadağ, Arnavutluk ve Makedonya'ydı. Bu ülkelerin başkentlerinden ve diğer turistik şehirlerinden oluşan bir rota çıkardım. Daha sonra uçak biletleri fiyatlarını

kıyaslayarak başlangıç ve bitiş şehirlerini seçtim. Benim sıralamam şu şekilde oldu; Saraybosna-Mostar-Kotor-Budva-Podgorica-Tiran-Ohrid-Üsküp-Prizren-Prishtine. Balkan rotası çizirken ya aşağıdan yukarıya gideceksiniz ya da yukarıdan aşağıya çünkü ortadan başlarsanız bir sağa bir sola gitmek zorunda kalırsınız. Yani başlangıç ve bitiş ülkeleri Kosova ve Karadağ olmamalı. Eğer Sırbistan'ı eklemek istiyorsanız, benim çizdiğim rotanın en başına Belgrad'ı koyabilir ve aynı şekilde devam edebilirsiniz. Benim gittiğim dönem Saraybosna gidiş ve Prishtine dönüş olarak seçince bilet fiyatları daha uygun çıktığı için rotayı bu şekilde belirledim. Başlangıç ve bitiş şehirlerini belirledikten sonra devamı çorap sökücü gibi geliyor. Birbirine yakın şehirleri peşi sıra bağlıyorsunuz. Bu sıralamayı da yaptıktan sonra her şehir için ayrı ayrı araştırma yaptım ve gezilecek yerleri not aldım. Ardından otobüs saatlerini ve yolculuk sürelerini kontrol ettim. Gezilecek yerleri ve yolculuk sürelerini göz önünde bulundurarak elimde olan süreyi rotaya eklediğim şehirlere dağıttım. Otobüs seferlerini öğrendikten sonra konaklayacağım hostellere karar verdim ve hepsine tek tek rezervasyon yaptım. Bu rezervasyonların çıktılarını aldım ve çantama koydum. Ardından Balkan ülkelerini de kapsayan All-Europe seyahat sigortası yaptırdım, fiyatı 10-15 Euro arası değişiyor. Son olarak çantamı da hazırladıktan sonra yola koyuldum.

ULAŞIM

Balkanlar turunun en önemli kısmı hiç kuşkusuz ulaşım konusu. Aslında zor bir tarafı yok, alternatif de çok fazla ama hangi yöntemi seçerseniz seçin mutlaka ufak tefek sorunlarla karşılaşacaksınız. Tabi bu sorunların sizi yıldırmasına asla izin vermemelisiniz, bunlar seyahatin tuzu biberi. Tercihinizi hangi ulaşım aracından yana kullanacağınız tamamen bütçenizle ve seyahatinizin türü ile alakalı bir durum. Kalabalık bir grupta gezmeyi düşünüyorsanız özel araçla gitmeniz daha avantajlı olacaktır ancak tek başınıza seyahat edecekseniz sizin için en mantıklı seçenek toplu taşıma araçları.

Balkanlarda ulaşım için birçok farklı seçeneğiniz var, bunlardan bahsedecek olursak;

1. Özel Araçla Gitmek: Dediğim gibi, eğer en az 3 kişilik bir arkadaş grubu ile seyahat edecekseniz ve Schengen vizeniz de varsa, ilk tercihiniz özel aracınızla gitmek olabilir. Balkanlarda otobüs biletleri çok pahalı değil ama yine de 5 kişilik bir arkadaş grubu ile gitmeyi düşünüyorsanız, yol masraflarını böldüğünüz zaman daha hesaplı olacaktır. Tabi arkadaşlarınızla birlikte araba yolculuğu yapmanın keyfini de düşünün. Eğer arabada uyumayı sorun etmezseniz, bu şekilde konaklama masraflarından da kurtulabilirsiniz. Bunlar özel araç ile gitmenin avantajları ama bir de dezavantajları var. Yurtdışına özel araç ile çıkmak toplu taşıma ile çıkmaktan daha riskli ve daha fazla sorumluluk gerektiren bir durum, bunu unutmayın. Sadece sırt çantanızı ya da valizinizi alarak seyahat ettiğinizde yalnızca

çantanızdan sorumlusunuz ancak özel aracınız ile seyahat ederseniz ekstra sorumluluk sahibi olacaksınız. Yola çıkmadan önce mutlaka otoyol ücretlerini araştırın, gezeceğiniz şehirlerde bulunan park yerlerini ve ücretlerini öğrenin, benzin ya da motorinin litre fiyatlarını not edin ve hesabınızı iyi yapın. Otoyollarda 'vignette' denilen otoyol stickerlarından almanız gerektiğini ve her ülkenin farklı vignette kullandığını bilin. Eğer böyle bir düşünceniz varsa <http://dunyasirtimda.com/ozel-arac-ile-yurtdisi-34> bölümünü inceleyerek detaylı bilgi sahibi olabilirsiniz.

2. Araba Kiralamak: Arkadaş grubu veya ailesi ile birlikte seyahat edecekler için bir diğer alternatif ise araba kiralamak. Kiralık araçla gezmek büyük konfor, buna kimsenin itirazı yok ama bu seçeneğin mantıklı olması için de en az 3 kişi olmanız gerekiyor. Aksi takdirde arabanın kiralama ücreti, yakıt masrafı, otoyol ve otopark ücretleri vs. derken toplu taşımadan çok daha pahalıya geleceği aşikâr. Yine de imkanı olan herkesin değerlendirmesi gereken bir alternatif çünkü herhangi bir otobüs veya tren seferine bağımlı olmadan özgürce hareket edebilmek müthiş bir olay. Otobüsle yapılan 10 günlük Balkanlar turunu siz 8 gün olarak düşünün çünkü yolda çok zaman kaybedeceksiniz. Altınızda araba olursa, işte bu kayıp zaman çok daha az olacaktır. Yol üzerinde hoşunuza giden her tabelaya dönebilme, hepsi birbirinden güzel Balkan köylerine uğrayabilme ve şehirlerden istediğiniz saatte ayrılabilme lüksüne sahip olmak için ihtiyacınız olan tek şey bir araba. Tabi araba kiralama konusu ile alakalı incelikleri de bilmeniz gerekiyor. Mesela aracı teslim aldığınız yer ile teslim edeceğiniz yer birbirinden farklı olursa, ödeyeceğiniz kiralama bedeli yaklaşık 2 kat artacaktır. Zaten bu imkanı da her ülkede ve her acentede bulamayacaksınız. Bunun için detaylı bir internet araştırması yapmanız gerekiyor çünkü Balkanlarda başka bir ülkede araç teslim etme imkanı sunan firma sayısı çok çok az. Örneğin Tiran'dan araç kiraladınız ve en son durağınız olan Saraybosna'da teslim etmek istiyorsunuz, işte bu durumda iki kat fazla fiyat ödeyeceksiniz. Bir de ülkeler arasında yaşanan savaşlardan dolayı halen bir siyasi gerginlik olduğu için mesela Sırbistan plakalı araçla Kosova'ya veya Arnavutluk plakalı araçla Sırbistan'a giremeyeceksiniz. Bunun gibi resmi prosedürleri araç kiralamayı düşündüğünüz firmaya mail atarak sormanız gerekiyor. Yukarıda bahsettiğim otoyol stickerları kiralık araçlar için de geçerli, her ülkenin farklı bir stickerı var ve hepsinin ücreti ayrı. Eğer böyle bir düşünceniz varsa bu konu ile alakalı <http://dunyasirtimda.com/yurtdisi-arac-kiralama-42> bölümünden detaylı bilgi edinebilirsiniz.

3. Karavan Kiralamak: Eminim karavanla seyahat etmek birçoğumuzun içinde ukde olarak kalmıştır. Eğer yıllardır hayalini kurduğunuz karavanla seyahati, Balkanlar turu üzerinde tecrübe etmek istiyorsanız <https://balkancampers.com/> adresini ziyaret edebilir ve rezervasyon yaptırabilirsiniz. Tek başına gezenler için mantıklı bir seçenek olmayacaktır ancak eşinizle, sevgilinizle, ailenizle veya arkadaş grubunuzla gitmeyi planlıyorsanız mutlaka ulaşım alternatifleriniz arasında olsun derim.

4. Otobüsle Seyahat: Balkanlar turunda en fazla tercih edilen ulaşım şekli otobüse binmek. Hem pratik hem de uygun fiyatlı. Çok ucra köyler veya şehirler olmadığı sürece hem ülkeler

arasında hem de aynı ülkenin farklı şehirleri arasında seyahat etmek için mutlaka otobüs bulabilirsiniz. Belki sefer sayısı çok fazla olmaz ama illaki gün içerisinde birkaç sefer düzenleniyordur. Aynı ülkenin popüler şehirleri veya büyük şehirleri arasında her saat başı otobüs seferi oluyor, bu konuda içiniz rahat olsun. Örneğin; Saraybosna-Mostar, Priştine-Prizren, Üsküp-Ohrid ve Kotor-Budva arasında her saat başı ve hatta yarım saatte bir otobüs kalkıyor. Balkanlarda kullanılan otobüsler çok eski ve konforsuz, yani beklentilerinizi yüksek tutmayın. Özellikle ülkeler arası geçişlerde gece yolculuğu yaparım, sabah otobüsten inince de gezmeye başlarım diye düşünmeyin çünkü 5 saatten uzun bir yolculuk yaparsanız, üzerinizden kamyon geçmiş gibi hissedeceksiniz. Otobüsler her daim dolu oluyor ve eski olduğu için de koltukları aşırı rahatsız ve sıkışık. Bilet fiyatları gayet uygun, benim aldığım en pahalı bilet Mostar-Kotor arası oldu ve fiyatı da yaklaşık 25 Euro.

Bilet almak için iki farklı seçeneğiniz var. Birincisi; <https://www.balkanviator.com/tr/> , <https://www.busbud.com/> , <https://busticket4.me/> ve <https://getbybus.com/en/> adreslerini kullanarak online satın almak, ikincisi ise otobüs terminallerinde bulunan bilet gişelerinden satın almak. Eğer bu sitelerden bilet alacaksanız mutlaka çıktısını alıp yanınızda bulundurun çünkü otobüs şoförleri telefona gelen maili kabul etmiyor, illaki kağıt üzerinde görmek istiyorlar. Bu sitelerde her zaman güncel bilgiler olmuyor, yani çok da güvenmeyin. Birkaç farklı adresten karşılaştırma yaparak seferleri teyit edin. Siteye girin, yapmak istediğiniz yolculuğu aratın, sefer saatlerini ve yolculuk sürelerini not alın. Bu sayede şehirlerarası geçişlerinizi daha kolay organize edebilirsiniz. Biletinizi otobüs terminallerinde bulunan gişelerden almayı düşünüyorsanız, bir gün öncesinden almanızı tavsiye ederim çünkü aynı gün bilet bulamayabilirsiniz. Diyelim Saraybosna'ya indiniz, iner inmez Mostar biletinizi alın ve cebinize koyun. Kafanız rahat etsin. Aynı şekilde Mostar'a indiniz diyelim, hemen planladığınız tarihe Kotor biletinizi alın. Eskiden Mostar-Kotor arasında sefer düzenleyen otobüsler Dubrovnik'ten geçtiği için Schengen vizesi olmadan binilmiyordu ama artık Mostar-Kotor arasında Hırvatistan sınırına girmeden direkt giden otobüsler var. Bilet alırken gişe görevlisine NO DUBROVNIK demeniz yeterli olacaktır. Otobüslerde genellikle koltuk numarası olmuyor, herkes boş bulduğu koltuğa oturuyor. Eğer cam kenarında oturmak istiyorsanız, otogara biraz erken gidip yer kapmanızı tavsiye ederim. Otobüsün altında bulunan bagaj kısmına vereceğiniz her çanta için 1 Euro ekstra ücret alınıyor, eğer sırt çantası ile geziyorsanız mutlaka yanınıza alın. Hem çantanız güvende olur hem de 1 Euro vermemiş olursunuz. Otobüs terminalleri geceleri kapalı oluyor zaten açık olsa bile pek tekin yerler değil. Geceyi otogarda geçiririm gibi bir düşünce içine girmeyin. Otobüse binmeden önce mutlaka yanınıza atıştırmalık alın çünkü çoğu otobüs mola vermiyor, verenler de genellikle kuş uçmaz kervan geçmez yerlerde duruyor. Üsküp ve Saraybosna gibi büyük şehirlerde iki farklı otobüs terminali oluyor. Hangi terminalden bineceğinizi ve hangi terminale ineceğinizi iyi öğrenin, yanlış terminale giderseniz doğrusunu bulana kadar otobüs hareket etmiş olur. Aynı şekilde ineceğiniz yer de şehir merkezine uzak olan terminal olursa ya taksiye binmek zorunda kalırsınız ya da çok yürürsünüz.

Her şehrin gezi rehberinde ayrı ayrı şehir içi ulaşımdan bahsettim. Balkan şehirleri genel olarak küçük olduğu için toplu taşımaya ihtiyaç duymadan yürüyerek kolayca gezebilirsiniz. Şehir merkezinin dışında kalan birkaç yere de tramvay, otobüs ve taksi ile gidebilirsiniz. Toplu taşıma ücretleri ve taksi ücretleri oldukça ucuz. Taksiciler genelde taksimetre açmadan sabit fiyat talep ediyorlar, eğer böyle bir durumla karşılaşırsanız mutlaka pazarlık yapın. Taksimetre açarsa da navigasyondan gittiğiniz yolu takip edin ki sizi olur olmadık yerlerden götürüp yolu uzatmasın. Şehir içi otobüslere ve tramvaylara binmek için duraklarda göreceğiniz otomatlardan veya büfelerden bilet alabilirsiniz. Dilerseniz sürücünden de alabilirsiniz ancak fiyat biraz daha pahalı oluyor. Biletleri bindiğiniz toplu taşıma aracının içinde bulunan makinelere okutmayı unutmayın, aksi taktirde yüksek bir miktar ceza ödemek zorunda kalabilirsiniz.

5. Trenle Seyahat: Balkanlar turunda kullanabileceğiniz bir diğer ulaşım seçeneği ise demiryolu hattı. Otobüs seferleri kadar sık olmasa da önemli Balkan şehirleri arasında her gün tren seferi bulabilmeniz mümkün. Özellikle Saraybosna-Mostar arasında karşılıklı sefer düzenleyen banliyö hattı, sunduğu müthiş manzaralar sayesinde ülkeyi ziyarete gelen turistlerin her daim ilk seçeneği oluyor. Yolculuk 2 saat 40 dakika sürüyor, bileti ise tren garından alabiliyorsunuz. Trenlerde her zaman boş koltuk oluyor ama yine de yolculuktan bir gün önce tren garına uğrayıp biletinizi almanızı tavsiye ederim. Balkanlar turuna İstanbul-Sofya trenine binerek, direkt olarak Türkiye'den de başlayabilirsiniz, tabi yeşil pasaportunuz veya Schengen vizeniz varsa. Tren seferleri ile alakalı detayları <https://www.eurail.com/en/get-inspired/suggested-itineraries/balkans-itinerary> adresinden öğrenebilirsiniz.

6. Balkan Flexipass: Interrail biletinin Balkanlar versiyonu olan bu kombine tren biletleri hem trenle seyahat etmeyi sevenler hem de ulaşım masraflarını daha ucuza getirmek isteyenler için oldukça iyi bir seçenek. Balkan Flexipass; Bulgaristan, Makedonya, Romanya, Sırbistan, Karadağ, Yunanistan ve Türkiye'de geçerli olan bir pas bilet uygulaması. 2 aylık geçerlilik süresi içinde Balkan ülkelerinde 3, 5, 7, 10 veya 15 gün süreyle serbest dolaşım olanağı sağlıyor. Yani bir tane bilet alıyorsunuz ve 2 ay içerisinde sizin seçeceğiniz günlerde trenlere ücretsiz olarak binebiliyorsunuz. Bu biletler 3, 5, 7, 10 veya 15 olmak üzere beş farklı çeşidi var fiyatlar gün sayısına bağlı olarak artıyor. Diyelim ki 2 ayda 15 gün geçerli olan bir bilet aldınız; Balkanlar'da kullandığınız ilk trende aktif hale geliyor ve geriye kalıyor 14 gün, kalan bu günlerde de istediğiniz şekilde kullanabiliyorsunuz. Yılın herhangi bir tarihinde, herhangi bir Balkan ülkesinde yolculuğa başlayabilirsiniz. İsterseniz Türkiye'den başlatarak başka hiçbir masraf yapmadan gezinizi tekrar tren yolu ile Türkiye'de bitirebilirsiniz. Bunun için ilk önce İstanbul-Sofya trenine bineceksiniz, Sofya'da indikten sonra Sofya-Belgrad trenine geçeceksiniz ve oradan da ver elini Saraybosna veya Zagreb. Artık gerisi sizi kalmış, rotayı nasıl çizdiyseniz ona göre devam ederseniz. Belgrad, Saraybosna, Mostar, Kotor, Bar, Dubrovnik, Ohrid, Üsküp, Priştine. Bunların hepsine trenle ulaşabilirsiniz. Biletinizi arka arkaya kullanmak zorunda değilsiniz. Örneğin; biletinizi ilk gün kullandıktan sonra, ikinci kullanımı 3-4 gün sonra yapabilirsiniz. Sadece aldığınız 3, 5, 7, 10 veya 15 günlük biletin

tümünü belirlediğiniz 2 aylık süre içinde kullanmış olmanız gerekiyor. Biletinizi seyahatten bir gün öncesine kadar satın alabilirsiniz. Tek yapmanız gereken pasaportunuzla birlikte İstanbul/Sirkeci tren garına veya Gençtur ofislerinden herhangi birisine gitmek. Balkan Flexipass bilet fiyatlarını <http://interrail.genctur.com/balkan-flexipass.php> ve detayları ise <http://www.tcddtasimacilik.gov.tr/kesfet/6/> adresinden öğrenebilirsiniz.

7. Servis Minibüsleri: Şehirlerarası geçişlerde kullanabileceğiniz en konforlu seçenek diyebilirim. Bu servislerin standart ve VIP olmak üzere iki çeşidi var. Vip olanlar genellikle 4-6 kişilik, Mercedes Vito veya Volkswagen Transporter oluyor. Standart olanlar ise daha fazla koltuğa sahip minibüsler. Bu servisleri konaklamadığınız hostelin veya otelin resepsiyonundan veya şehir merkezinde bulunan ofislerden ayarlayabilirsiniz. Büyük bir yerde konaklama yapıyorsanız mutlaka sizin gideceğiniz şehre gitmek için araç arayan insanlar olacaktır. Otobüse göre biraz daha pahalı olur ama hem zamandan tasarruf edersiniz hem de konforlu bir yolculuk yaparsınız. Mesela en uzun yolculuklardan birisi olan Mostar-Kotor arasını bu servisler ile Hırvatistan sınırına girmeden hızlıca kat edebilirsiniz. Dilerseniz <https://montenegrohostel.treksoft.com/en/activities> adresini tıklayarak gitmek istediğiniz şehir için online rezervasyon yaptırabilirsiniz.

8. Taksi: Eğer birbirine yakın şehirler arasında seyahat ederseniz ve arkadaş grubunuzla birlikteyseniz, otobüs veya trenle uğraşmak yerine herhangi bir taksici ile anlaşarak konforlu ve hızlı bir yolculuk yapabilirsiniz. İllaki arkadaş grubunuzun olması gerekmiyor tabi, konakladığınız yerde tanıştığınız ve sizinle aynı şehre gidecek olan insanlarla da birleşip taksi tutabilirsiniz. Mesela 3-4 kişi bir araya gelerek Saraybosna-Mostar, Mostar-Kotor, Kotor-Budva, Budva-Tiran, Üsküp-Ohrid veya Priştine-Prizren vs. arasında taksi kullanılabilir, hem zamandan hem de paradan tasarruf edebilirsiniz. Eğer böyle bir planınız varsa, iyi bir pazarlıkla taksicinin söylediği fiyatı yarı yarıya indirebilirsiniz, aklınızda bulunsun.

9. Blablacar: Balkanlarda ulaşım için bir diğer konforlu seçenek de blablacar adı verilen uygulama. Bu uygulama şöyle çalışıyor; <https://www.blablacar.com.tr/> adresine giriyorsunuz veya cep telefonunuza uygulamasını indiriyorsunuz, üye olduktan sonra yolculuk yapacağınız şehirleri ve tarihleri seçiyorsunuz, size uygun bir yolculuk varsa araç sahibi ile iletişime geçerek ortak bir noktada buluşuyorsunuz. Temel anlamda, özel aracı ile seyahat eden insanlara küçük bir ücret karşılığında yol arkadaşı olmak diyebiliriz. Sizinle aynı tarihte aynı yere seyahat edecek başka insanlar da aynı araca rezervasyon yaptırabilir, yani birbirini tanımayan 4 kişi aynı araçta seyahat edebilir. Eğer otobüsle seyahat etmek istemiyorsanız veya konforlu bir yolculuk olsun istiyorsanız, bu seçeneği değerlendirebilirsiniz.

10. Otostop: Bu şekilde seyahat edecek birinin pek fazla tavsiyeye ihtiyaç duyacağını sanmıyorum. Otostopla seyahat etmeyi göze almışsanız muhtemelen konuya benden daha hakimsiniz. Eğer zaman kısıtlamanız yoksa ilk tercihiniz olabilir çünkü Balkanlar otostop çekebileceğiniz en güzel coğrafyalardan birisi. Otostop kültürüne aşina olan bir bölge ayrıca Balkan insanları hem samimi hem de çok yardımsever. Yine de yola çıkmadan önce Balkanları otostopla gezen gezginlerin tecrübelerini okuyun, faydalanın derim.

KONAKLAMA

Balkanlar seyahatinizin rotasını belirlediniz ve şehirler arası ulaşım alternatiflerini öğrendiniz. Şimdi sıra geldi konaklama meselesine. Dünyanın her yerinde olduğu gibi Balkanlarda da çok fazla konaklama seçeneği mevcut. Daha önce yurtdışı seyahati yaptıysanız zaten bu konulara hakim durumdasınızdır ama ben ilk kez yurtdışı seyahati yapacaklar için detaylıca bahsedeceğim. Gezmek istediğiniz şehirleri ve o şehirlerden geçirmek istediğiniz gün sayısını belirledikten konaklama işini de aradan çıkarın derim. İki seçeneğiniz var; ya yola çıkmadan önce her şehir için ayrı ayrı rezervasyon yaptırıp çıktılarını alacaksınız, ya da her gittiğiniz şehirde konaklamak istediğiniz yere anlık olarak karar vereceksiniz. Her iki durumun da hem avantajı hem de dezavantajları var. Eğer yola çıkmadan önce rezervasyon yaparsanız öncelikle kafanız rahat olur, gittiğim şehirde yer bulabilir miyim bulamaz mıyım diye düşünmek zorunda kalmazsınız. Otobüs terminalinden indikten sonra navigasyonu açar ve direkt otelinize gider, yerleşirsiniz. Ülkeye girerken pasaport polisinin "Nerede kalacaksınız?" sorusuna tak diye rezervasyon çıktılarını göstererek cevap verebilirsiniz. Bu seçeneğin dezavantajı ise rotanızda herhangi bir aksama yaşadığınız takdirde adeta domino taşı gibi sıradaki şehirler için yaptırdığınız tüm rezervasyonlar elinizde patlar. Tabi bu durumu hostele veya otele mail atarak toparlama şansınız var ama yine de her bir otel için tek tek uğraşmak zorunda kalacağınızı düşünün. Eğer yola çıkmadan önce her şehir için rezervasyon yaptırarsanız, planınıza harfi harfine uymak zorundasınız. Ben bu şehri çok beğendim, burada biraz daha kalayım dersiniz, diğer şehirlerdeki otelleri tek tek değiştirmek zorunda kalırsınız. Kısıtlı bir zaman ve kısıtlı bir bütçe ile geziyorsanız, bu seçenek size gayet uygun çünkü her halükarda elinizdeki rotaya ve plana uymak zorundasınız. Eğer konaklayacağınız yeri gittiğinizde belirlemek istiyorsanız, elinizde valizle veya sırtınızda çantayla kapı kapı dolaşmak zorundasınız. Tabi bu söylediklerim otel, hostel veya kiralık dairede kalacak olanlar için geçerli, couchsurfing veya çadır konaklaması yapmayı düşünenlerin izleyeceği yöntemler tamamen farklı. Eğer yüksek sezonda giderseniz birçok otelin, hostelin ve dairenin full olacağını bilmeniz gerekiyor. Gittiğiniz yerlerin kapısından dönmeyi göze alacaksınız. Eğer zaman probleminiz yoksa bu seçenek sizin için ideal çünkü her şehirde dilediğiniz kadar kalabilir, sonraki şehirler için de yola çıkmadan 1 gün önce konaklama seçeneklerine bakabilirsiniz. Zamanınız bolsa ve sıradaki şehirde ertesi gün için yer bulmakta zorluk çekerseniz, bir sonraki gün gidebilirsiniz. Planlamanızı yaptıktan sonra oturun ve her türlü alternatifi gözden geçirin derim. Hangi seçenek sizin için daha uygunsa o şekilde yaparsınız.

1. Hostel: Benim her yurtdışı seyahatimde birinci önceliğim hostel olur çünkü hem fiyat açısından daha uygun hem de ortamı aşırı eğlenceli. Hostelini ne olduğunu bilmiyorsanız <http://dunyasirtimda.com/hostel-nedir--30> bölümünden detaylı bilgi edinebilirsiniz.

Hosteller, gecelik ortalama 8-10 Euro karşılığında konaklama yapabileceğiniz paylaşımlı odalara sahip konaklama yerleridir. Hostellerin birçoğunda yemeğinizi yapabileceğiniz mutfak, kıyafetleriniz yıkayabileceğiniz çamaşırhane, diğer gezginlerle kaynaşabileceğiniz lobi, teras, balkon, bahçe, bar gibi ortak olanlar, ücretsiz yürüyüş turları, uygun fiyatlı sabah kahvaltısı ve akşam yemeği gibi imkanlar bulunur. Yani aslında hostel için sadece konaklama yeri değil her türlü sosyal imkanı bulabileceğiniz bir kompleks diyebiliriz. Eğer hostel fikri kafanıza yatarsa, küçük bir araştırma ile turistik Balkan şehirlerinin tamamında mutlaka size uygun bir hostel bulabilirsiniz. Özellikle Saraybosna, Üsküp, Budva ve Kotor şehirlerinde harika hosteller olduğunu söylemeliyim. Benim hostel kriterlerim; eğlenceli bir ortak alana ve mutfağa sahip olması, odalarının temiz olması ve konumunun da şehir merkezine yakın olmasıdır. Bu kriterleri sağlayan hostelleri filtreler ve yorumları okuduktan sonra karar veririm. Benim paylaşımlı odalarda konaklama ile alakalı bir sorunum yok, bu yüzden en ucuz oda hangisi ise ona rezervasyon yaptırırım. Eğer siz daha az insan olsun dersanız 2, 4 veya 6 kişilik odaları değerlendirebilirsiniz. Yabancılarla bir arada kalamam dersanız de tek kişilik odası olan veya double room denilen çift kişilik odaları olan hostellere bakmanız gerekiyor. Eğer eşinizle veya sevgilinizle seyahat ediyorsanız, birçok hostelin otel konforuna sahip çift kişilik odaları olduğunu söyleyebilirim. Hostel seçeneğini kesinlikle değerlendirmelisiniz; seçeneklere bir bakın, eğer kafanıza yatmazsa yine otelde konaklayın. Hostel seçeneklerini <https://www.hostelworld.com/> ve <https://www.hostelbookers.com/> adreslerini ziyaret ederek öğrenebilirsiniz. Bu sitelerin uygulamalarını indirin, filtrelemenizi yapın ve aklınıza yatan hostellerin fotoğraflarını detaylıca inceleyerek kararınızı verin.

2. Otel: Rotanıza ekleyeceğiniz her şehir için mutlaka birçok farklı otel seçeneğiniz olacaktır. Otel konaklaması için çok fazla öneride bulunmama gerek yok çünkü eminim hepimiz yurtdışında olmasa bile yurtiçinde otelde konaklama tecrübesi yaşadınız. Otel seçeneklerine <https://www.booking.com/> adresinden ulaşabileceğinizi biliyorsunuzdur. Uygulamayı indirin ve kriterlerinizi belirledikten sonra karşınıza çıkan alternatiflere değerlendirin. Büyük şehirlerin hepsinde 3, 4 ve 5 yıldızlı oteller bulabilirsiniz. Küçük şehirler de mutlaka en az bir tane 3 yıldızlı otel vardır. Otel için kriterleriniz nedir ve ne tür bir ulaşım aracı ile Balkanlar turu yapacağınız bilmiyorum ama otobüsle gecekseniz ve illaki otelde konaklamak istiyorum diyorsanız, kalacağınız otelin otobüs terminaline yakın olmasına dikkat edin. Zaten genellikle otobüs terminalleri şehir merkezine yakın oluyor ama seçenekler arasında terminal ile şehir merkezi arasında kalan bir otel varsa onu seçin derim.

3. Kiralık Daire: Tek başına seyahat edenler için pek uygun bir seçenek değil ancak çift olarak geziyor ve rahatınıza düşkünseniz, kalabalık bir arkadaş grubu ile veya ailenizle geziyorsanız bu seçenek tam da size göre diyebilirim. Kiralama ücretini bölüşeceğiniz için hem cebinizden daha az para çıkacak hem daha konforlu olacak hem de kafanız rahat edecek. Her şehirde mutlaka size uygun bir kiralık daire bulabilirsiniz, bunun için tek yapmanız gereken <https://www.airbnb.com.tr/> ve <https://www.tripadvisor.com.tr/> adreslerini ziyaret etmek veya Google'dan arama yapmak. Küçük bir internet araştırması ile gideceğiniz şehirlerde bulunan kiralık daireleri inceleyebilir ve rezervasyon yapabilirsiniz. Örneğin bir tatil şehri olan

Budva'da onlarca ve hatta belki yüzlerce kiralık daire seçeneği var. Dilerseniz online olarak rezervasyon yapabilir dilerseniz de Budva'ya ulaştıktan sonra gözünüzle gördükten sonra kiralayabilirsiniz. Aynı şekilde Kotor'da da körfez manzaralı, önünde bahçesi olan harika müstakil evler bulma şansınız var. Dediğim gibi, 3 ve daha fazla kişi olan bir grubunuz varsa veya ailenizle sadece size ait konforlu bir dairede konaklama yapmak istiyorsanız bu seçenek tam size göre. Eğer özel aracınızla ve kiralık araçla geziyorsanız, konaklama yapacağınız evin kendine ait otoparkı olmasına dikkat edin.

4. Çadır & Kamp Alanı: Eğer gittiğiniz şehirlerde konaklamaya para vermek istemiyorsanız, yanınızda çadır götürebilir ve uygun alanlara kurabilirsiniz. Bahar ve yaz aylarında gidekseniz, Balkanlar soğuşuna maruz kalmayacağınız için rahat rahat çadırda kalabilirsiniz ancak kış aylarında gidecek olanlar için çadır konaklamasını kesinlikle tavsiye etmem çünkü en az Kuzey Avrupa şehirleri kadar soğuk oluyor. Çadır ve kamp tecrübeniz varsa zaten çok fazla öneriye ihtiyacınızın olduğunu düşünüyorum, ne yapacağınızı ve nereye kuracağınızı bilirsiniz. Şehre ulaştıktan sonra çevreyi şöyle bir dolaşın, zaten müsait olan yerler mutlaka gözünüze çarpacaktır. Makedon şehirlerinde mutlaka kamp alanı bulursunuz, diğer şehirler için de yola çıkmadan önce internet araştırması yapmanızda fayda var. Ben şehir rehberlerinde bildiklerimi yazdım, rotanızda olan şehirlerde kamp alanı yoksa bile mutlaka çadır kurabileceğiniz müsait bir yeşil alan vardır. Karavanla dünyayı gezen Rohan ve Max isimli gezgin bir çifte ait <https://www.travelsofabookpacker.com/blog/the-best-campgrounds-in-the-balkans> adresini ziyaret ederek Balkanlarda bulunan kamp alanlarını öğrenebilirsiniz.

5. Couchsurfing: Gezmeye gönül veren ve şehrine gelen gezginleri evinde misafir etmek isteyen insanların bir arada olduğu, herhangi bir kar amacı gütmeyen tamamen ücretsiz hizmet sunan bir platform olarak tanımlayabiliriz. Daha önce tecrübe edenler, işleyin nasıl olduğunu biliyordur ancak ilk defa duyuyorsanız <http://dunyasirtimda.com/couchsurfing-nedir--25> bölümünü ziyaret ederek detaylı bilgi sahibi olabilirsiniz. Balkan insanları genelde samimi ve yardımsever insanlar oluyor, Türkiye'den gelenlere karşı da ayrı bir sempaticilerinin olduğu yadsınamaz bir gerçek. Tabi istisnalar kaideyi bozmaz. Eğer konaklamaya para harcamak istemiyorsanız Couchsurfing seçeneğini değerlendirebilirsiniz ancak yine de elinizde altında her şehir için birkaç farklı hostel adı olsun. Olur da ortada kalırsanız, en azından hangi hostele gideceğinizi bilirsiniz.

YEME-İÇME

Balkan şehirleri ile alakalı hazırladığım rehberlerde hem yemeklerle alakalı bilgi verdim hem de birçok farklı yeme içme önerisinde bulundum. Sizler de rotanıza benim gezdiğim şehirleri eklerseniz, bu rehberleri okuyup detaylı bilgi sahibi olabilirsiniz. Osmanlı İmparatorluğu'nun yaklaşık 400 yıl hüküm sürdüğü bu toprakların yemek kültürü ile bizim

yemek kültürümüzün birbirinden farklı olması beklenemez. Türkiye’de bulunan her yemeği, Balkan ülkelerinin tamamında farklı isimlerde bulabilirsiniz. Lezzet olarak bazı istisnalar haricinde Türkiye açık ara önde diyebilirim, yani yemek konusunda pek fazla beklentiniz olmasın. Tabi bu benim şahsi fikrim ancak bunları çoğu yemeğin tadına bakmış birisi olarak yazıyorum. Türk vatandaşları olarak yabancı ülkeleri övmeyi çok seviyoruz ama birçok şeyin daha iyisine daha güzeline sahip olduğumuzu unutuyoruz. Örneğin; Balkanların geleneksel yemeği olan **Cevapcici** ve **Pleskavitsa** denilen köfte çeşitlerinin en iyisi, ülkemizin ortalama lezzete sahip Tekirdağ Köftesi veya İnegöl Köftesi ayarında diyebilirim. Zaten bunların hepsi, ismi farklı içeriği aynı olan köfteler. Makedonların ve Makedonya’ya gidenlerin öve öve bitiremediği **Tavce Gravce** denilen güveçte kuru fasulyeyi emin olun Türkiye’de beğenip yemezsiniz. Tüm Balkan ülkelerinde böreğe **Burek** deniliyor ve genellikle fırınlarda satılıyor. Kıymalı, peynirli, ispanaklı, patatesli vs. birçok çeşidi var ve her giden ballandıra ballandıra anlatıyor ama çok daha lezzetlilerini ülkemizin herhangi bir börekçisinde bulabilirsiniz. Gitmişken mutlaka tadına bakın ve yanınızda getirin diyebileceğim lezzetler de var elbet. Mesela Makedonların **Ajvar** denilen, közlenmiş biber ve közlenmiş patlıcandan yapılan mezelerini denemeden ve yanınıza almadan dönmeyin. Aynı şekilde Makedonların **Vranec** ve **Tikveş** marka şaraplarını hem tadın hem de çantanıza atıp getirin. İstanbul’da daha iyisini yapan yerler var ama yine de Saraybosna’ya kadar gitmişken Başçarşı bölgesinde bulunan börekçilerde közde pişirilen **Boşnak böreğinin** tadına bakın. Arnavutların geleneksel lezzetlerinden birisi olan **Fliya** isimli böreği not alın, çektığımız çileleri temsil ediyor diyerek kat kat yaptıkları bu börek genellikle köylerde yapılıyor ama Tiran’da da yapan birkaç yer var. Her Balkan şehrinde bulabileceğiniz **Kaçamak** denilen, kuymak benzeri tatlı da deneyebileceğiniz lezzetlerden birisi. Ohrid rehberinde de yazdım ama yeri gelmişken hatırlatayım; Türkiye’de olmayan bir tat arıyorsanız sadece Ohrid Gölü’nde yetişen **Belvica** isimli balığı mutlaka deneyin. Yemekleri tek tek yazmama gerek yok, Google’a girip “Balkan Yemekleri” yazarsanız hepsi karşınıza çıkacaktır.

Fiyat konusunda içiniz rahat olsun çünkü Balkan şehirlerinin çoğunda yeme içme oldukça ucuz. Maddi durumu iyi olanlar için sorun yok, dilediğiniz yerde dilediğiniz yemeği gönül rahatlığı ile sipariş edebilirsiniz ama ben genel anlamda düşük bütçeli seyahat rehberleri hazırladığım için önerilerim de ona uygun şekilde oluyor. Yerel para kullanan ülkelerde fiyatlar bizim için daha ucuz ama Karadağ gibi Euro kullanan ülkelerde hesabı Euro ile ödeyeceğiniz için Türkiye’den daha pahalıya geleceği aşikar. Ne yiyeceğiniz ve nasıl bir restoranda yiyeceğiniz ayırt edici olacaktır çünkü Budva’nın iyi bir restoranında lezzetli bir balık yiyeyim ve yanında da yıllanmış bir kırmızı şarap içeyim dersanız hesap en az 250 Euro gelecektir. Kotor’da da dilim pizza alıp öğünü geçiştirebilecekken restorana girip iyisinden bir pizza sipariş ederseniz bütçenizi aşabilirsiniz. Kotor ve Budva’da İtalyan mutfağı büyük yer tutuyor, fiyatlar Euro cinsinden ama her iki şehirde de iyi pizza, iyi makarna, iyi lazanya ve iyi deniz ürünleri yiyeceksiniz. Kahvaltıları börekle geçiştirebilirsiniz, diğer öğünlerde de Cevapcici, döner, dilim pizza vs. yiyerek seyahatinizi daha düşük bütçelerle tamamlamanız mümkün. Zaten mutlaka deneyin dediğim yerel lezzetlerden yukarıda bahsettim.

GECE HAYATI

Yugoslavya döneminden bu yana uzun yıllar boyunca çeşitli savaflara sahne olan Balkanlar; hala çatışmalardan kalan yaralarını sarmaya çalışıyor ve köklü bir geçmişe sahip olmasına rağmen neredeyse 30 yıl geriden geliyor. Başkentlerin dahi altyapıları zayıf, üretim yok denecek kadar az, dişe dokunur bir yatırım yapılmıyor ve bu yüzden de işsizlik almış başını gitmiş. Okulu bitirenler ya memleketlerinde kalıp az bir paraya tamah edip hayatlarını idame ettirmeye çalışıyorlar ya da kapağı Avrupa'ya atabilmek için bin türlü yol deniyorlar. Bu şartlara sahip ülkelerin şehirlerinde, Avrupa'da gördüğünüz gece hayatını beklemeniz hata olur. Birkaç tane istisna haricinde bu durum tüm ülkeler ve şehirler için geçerli diyebilirim. Karadağ'ın tatil şehri olan Budva, Balkanlar bölgesinin en iyi gece hayatına sahip. Budva, Adriyatik'e kıyısı olması sebebiyle Avrupalı turisti kendine çektiği için kaz gelecek yerden tavuk esirgenmemiş ve eğlence sektörüne gerekli yatırımlar yapılmış. Tabi bu kıyaslamaları yaparken bir diğer Adriyatik şehri olan Dubrovnik'i dahil etmiyorum çünkü konumuz Vizesiz Balkanlar. Aslında her büyük Balkan şehirde gece kulübü var ama beklentilerinizi karşılayabileceğinden emin değilim. Eğlence sektörü büyük oranda; çay, kahve, bira, nargile vs. içip arkadaşlarınızla sohbet edebileceğiniz kafe-barlar üzerine kurulu. Başta Kotor olmak üzere bazı şehirlerde çok güzel publar var, zaten popüler olanları şehir rehberlerinin gece hayatı bölümlerinde detaylıca yazdım. Balkanları gezmeye giden bir Türk vatandaşının gece hayatı konusunda beklenti içine gireceğini düşünmüyorum. Gündüzleri Roma döneminden ve Osmanlı'dan kalan eserleri görün, müzeleri gezin, nehir ve göl kenarlarında oturun, parklarda yürüyüş yapın. Geceleri de eğer hostelinizde etkinlik yoksa dışarıya çıkın ve canlı müzik dinleyebileceğiniz bir yer bulun derim.

ALIŞVERİŞ

İhtiyacınız olan bir şeyi almak için alışveriş merkezine gidebilirsiniz ama gezilip görülecek onca yer varken alışveriş merkezlerinde dolanıp vaktinizi boşa harcamazsınız diye düşünüyorum. Eğer illaki avm gezeceğim diyorsanız Saraybosna, Üsküp, Tiran, Budva gibi büyük şehirlerde her türlü ihtiyacınızı karşılayacak kapasiteye sahip alışveriş merkezleri bulabilirsiniz. Hediyelik eşya ve hatıra olarak kalmasını istediğiniz ürünleri bulabileceğiniz en güzel yerler elbette Türk Çarşıları. Saraybosna, Mostar, Üsküp ve Ohrid'te bulunan eski Türk Çarşıları en iyi örnekler. Buralardan her türlü yöresel ürünü bulabilmeniz mümkün. Geleneksel kıyafetler, inci ve gümüş takılar, çantalar, el işi süslemesi olan hediyelik eşyalar, magnetler, anahtarlıklar, bakır eşyalar, biblolar ve daha fazlası. Seyyar tezgahlarda fiyatlar gayet makul ama yine de pazarlık etmeden alışveriş yapmamalısınız çünkü satıcının size

söyleyeceği fiyat muhtemelen ederinin iki katı olacaktır. Her ülkenin kendine has bir ürünü var, örneğin; Üsküp'ten Ajvar ve şarap, Ohrid'ten inci takı, Tiran'dan Plisi denilen şapka ve Saraybosna'dan bakır kahve takımı alabilirsiniz. Eğer konfeksiyon ürünü almayı düşünürseniz, Balkanlarda satılan kıyafetlerin Türkiye'den gittiğini ve bu ürünleri aynıları Türkiye'de daha ucuza alabileceğinizi unutmayın. Kıyafet alışverişi yapacaksanız, bunlar ülkemizde bulamayacağınız etnik kıyafetler olsun. Alışveriş merkezleri haricinde kredi kartı kullanımı pek yaygın değil, bu yüzden her daim yanınızda yerel para bulundurun.

Balkanlarda Gümrük Geçişleri: Öncelikle başlangıç ülkeniz Sırbistan, Makedonya veya Arnavutluk olursa, havaalanında pasaport polisinin soracağı saçma sapan sorulara hazırlıklı olun. Hele Belgrad'da daha uçaktan iner inmez pasaport kontrolüne bile girmeden sorgu sual başlıyor. Eğer sorun yaşamak istemiyorsanız "iyi aile çocuğu" profili çizin derim. Benim gözlemediğim kadarı ile ne kadar hippo o kadar risk. Pegasus ve Türk Havayolları'ndan Balkan ülkeleri için tek yön bilet almak istediğinizde "Türk vatandaşlarına bu parkur için tek yön bilet düzenlenemez. Lütfen bu konuyla ilgili çağrı merkezimizden ya da satış ofislerimizden bilgi alınız." uyarısı çıkacaktır. Yani diyor ki "Ben uyarımı yaptım, gerisi sana kalmış, gittiğin zaman ülkeye almazlarsa ben mesuliyet kabul etmem." Siz siz olun, dönüşü biletinizi almadan yola çıkmayın. Satın almasanız bile Türk Hava Yolları'ndan göstermelik bir rezervasyon yapıp çıktısını alın derim. Problem yaşama ihtimaliniz tamamen pasaport polisinin keyfine bağlı. Eğer sorun çıkarmak isterse mutlaka armudun sapı üzümün çöpü der ve bir bahane bulur. Eğer eline koz vermek istemiyorsanız dönüş bileti çıktısını ve konaklama rezervasyonlarınızı yanınızda bulundurun derim. Ben bağlarımızın çok kuvvetli olduğunu düşündüğüm Saraybosna'dan giriş yapmış olmama rağmen 200 kişinin arasında bir tek beni sorguya çektiler. Adam İngilizce bile bilmiyordu ama sırf zorluk çıkarmak için el hareketleri ile bir sürü soru sordu. Dediğim gibi Belgrad, Üsküp veya Tiran'a inecekseniz, gardınızı yani bilet ve konaklama çıktılarınızı alın. Artık gerisi pasaport polisinin halet-i ruhiye'sine kalmış.

Havaalanlarında bulunan gümrükler karayollarına göre bir nebze daha sıkıntılı diyebilirim. Otobüsle yapılan seyahatlerde gümrük geçişleri şu şekilde oluyor; otobüs gümrük noktasında duruyor, pasaport polisi otobüse binip herkesten tek tek pasaportları topluyor, kulübesine götürüp damgalıyor, dağıtması için şoföre veriyor ve şoför de bu görevi en önde oturan yolcuya iteliyor. Bu şanslı yolcu herkese pasaportunu dağıtıyor, diğer ülkenin gümrüğüne gelindiğinde aynı sahne tekrar yaşanıyor. Birçok gümrük kapısında ülkeden çıkarken pasaporta damga vurulmuyor, sadece sisteme işleniyor. Hatta bazılarında ne giriş ne de çıkış için damga vurulmuyor. Bana damga basmamışlar deyip paniğe kapılmayın, onların sisteminde sizin girişiniz ve çıkışınız kayıt altına alınıyor. Ülkeye girişte polis pasaportları toplarken şüpheli gördüklerine soru sorabiliyor. Nerden geliyorsun? Nereye gidiyorsun? Nerede kalacaksın? Kaç gün kalacaksın? gibi. Ben 5 ülke arasında geçtiğim hiçbir gümrük kapısında sorguya çekilmedim ama polislerin bazı yolcuları otobüsten indirip ofise götürdüklerini gördüm. Eğer aynıysa sizin de başınıza gelirse yani ofise götürülürseniz, özellikle

Bosna Hersek'te bu işler "tamamen duygusal" yöntemlerle çözülüyor. Nasıl anlayacağım? Dediğinizi duyar gibiyim, merak etmeyin polisler anlamanız için elinden geleni yapacaktır. Gümrüklerin çoğunda herhangi bir arama yapılmıyor, ben sadece Makedonya'ya girerken denk geldim. Otobüs üstü kapalı bir garaja çekiliyor, bütün yolcular çantalarını alıp sıraya giriyor, polisler tek tek kontrol ediyor, otobüs narkotik köpekleri ile aranıyor, kısa kısa sorgular yapılıyor ve sorun çıkmazsa herkes otobüse geri biniyor. Ardından da pasaportlar mühürleniyor. Olur da çantanızda veya üzerinizde sakıncalı bir şey unutursanız ya cüzdanınız hafifler ya da geceyi nezarethanede geçirirsiniz.

Eğer özel aracınızla veya kiralık araçla seyahat ediyorsanız gümrük kurallarını iyice öğrenmeniz gerekiyor. Otobüsle olduğu gibi sadece pasaportu gösterip geçilmiyor, sizin evraklarınızı ayrı arabanın evraklarını ayrı inceliyorlar. Ulaşım bölümünde detaylardan bahsettim ancak tekrar hatırlatmakta fayda var. Tüm ülkelere giriş yaparken ilk bakacakları şey yeşil sigorta. Bu belge olmadan ülkeye giriş yapamazsınız. Bildiğim kadarı ile Arnavutluk bu belgeyi istemiyor ancak yine de internetten araştırın derim. Hangi ülke hangi plakalı araçları sokmuyor, ne tür evraklar istiyor, bunları da yola çıkmadan önce araştırmanız ve tedarik etmeniz gerekiyor. Duyduğum kadarı ile para muhabbeti en çok araba ile yapılan sınır geçişlerinde oluyormuş. Belgeleriniz tam olsun ki böyle bir durum yaşamak zorunda kalmayın. Daha önce de söyledim, her şeyiniz tam olsa bile gümrük geçişlerinde sıkıntı yaşayabilirsiniz. Sorulara sakın cevap vermeli ve biraz da alttan almalısınız. Kiralık araba ile geyecekseniz, arabayı kiraladığınız firmaya hangi ülkelere giriş yapacağınızı söylemeniz ve yönlendirmelere uymanız gerekiyor. Bu konuyu asla atlamayın çünkü çok büyük sorunlar yaşayabilirsiniz.

Balkanlarda Para Çevirme: Balkanlarda Kosova ve Karadağ para birimi olarak Euro kullanıyor, diğer ülkelerin ise yerel para birimleri var. Bu iki ülke için para çevirmenize gerek yok zira giderken zaten Euro ile gidecekseniz. Lafı açılmışken söyleyeyim; Balkan ülkelerinde kurlar ve komisyonlar göz önünde bulundurulduğunda Euro, Dolar'dan her zaman daha avantajlı oluyor, aklınızda bulunsun. Bosna Hersek, Makedonya, Sırbistan ve Arnavutluk kendi para birimlerini kullanıyor. Hesaplama yapmak için kullanabileceğiniz birçok farklı site ve mobil uygulama var, hangisi hoşunuza gidersen onu kullanın. İlk giriş yaptığınız ülke yerel para kullanıyorsa; pasaport kontrolünden geçtikten sonra küçük bir miktar para çevirin, bu para ile servise binin ve şehir merkezine ulaştıktan sonra bulduğunuz herhangi bir döviz bürosuna girerek size yetecek kadar para çevirin. Havaalanında kurlar çok düşük olduğu için paranızın tamamını orada çevirmeyin, sizi şehir merkezine götürecek kadar çevirseniz yeter. Şehir merkezinde de ihtiyacınızdan daha fazlasını çevirmeyin ve eğer elinizde para kalırsa bu parayı tekrar Euro'ya çevirmek için uğraşmayın. Balkanların şöyle bir avantajı var; mesela Bosna Hersek'te elinizde yerel para kalırsa, bu parayı başka bir Balkan ülkesinde o ülkenin kendi parasına da çevirebilirsiniz. Örneğin elinizde kalan Bosna Markı'nı Üsküp'e geldiğinizde Makedon Dinarı'na çevirebilirsiniz. Her halükarda komisyon ödeyeceksiniz ama bu sayede Euro cinsinden komisyon ödemek zorunda kalmazsınız. Her zaman yanınızda yeteri kadar yerel para bulundurun çünkü bazı büyük işletmelerde dahi kredi kartı geçerli olmayabiliyor.

Eğer Balkanlara giderken yanınızda nakit para bulundurmak istemiyorsanız, şehir merkezlerinde göreceğiniz bankamatiklerden o ülkenin yerel parasını çekebilirsiniz. Türk Lirası'nda karşılığı ne ise hesabınızdan o kadar TL eksilecektir, tabi bir de komisyon tutarı var. Dilerseniz <http://dunyasirtimda.com/kredi-karti-atm-para-cevirme-33> bölümünü tıklayarak bu konu hakkında detaylı bilgi sahibi olabilirsiniz.

Balkanlarda Yabancı Dil: Balkanlar turundan döndükten sonra yakın çevremden en çok aldığım soru şuydu: İngilizce bilmeden Balkanlar gezilir mi? Şunu baştan netleştirelim; İngilizce bilmeden Orta Asya Ülkeleri ve Azerbaycan haricinde dünyanın hiçbir ülkesinde gezemezsiniz. Kimse kendini kandırmasın. Hiç İngilizce bilmeyen birisi ülkeye bile girmeden, daha pasaport kontrolünde sorun yaşamaya başlar. Bunun daha şehir merkezine ulaşması, otele yerleşmesi, restoranlarda yemek yemesi, müze gezmesi, herhangi bir sıkıntı yaşadığında polise veya yetkili birilerine derdini anlatması gibi durumlar var. Eğer sizi yolda bırakmayacak kadar İngilizce biliyorsanız sorun yok, zaten uzun süreli seyahatlerde üstüne koya koya gideceksiniz ama her şekilde yabancı diliniz gelişmeden seyahatinizden asla %100 verim alamayacaksınız. Gelelim Balkan ülkelerine; zaten her yerde Türk var deyip hiç İngilizce bilmeden yola çıkmak büyük hata olur çünkü Türkler, şehirlerin belirli bölgelerinde yaşıyorlar. Yani adım attığım her yerde bir Türk görürüm, başım sıkışırsa ondan yardım isterim diye düşünmeyin. Elbette yurtdışında yaşayan her Türk dil konusunda vatandaşına yardımcı olur ama yine de Balkanları gezmek için de en azından bazı cümle kalıplarını biliyor olmanız lazım. Eğer sıfır İngilizce ile giderseniz pasaport kontrolünde polisin soracağı sorulara cevap veremez ve sorun yaşarsınız. Tabi bu sizin şansınıza kalmış, belki hiçbir soru sorulmadan geçeceksiniz ama yine de şehir merkezine ulaşmak, otele yerleşmek ve gündelik ihtiyaçlarınızı karşılamak için az da olsa İngilizce biliyor olmanız lazım. Balkanların avantajı şu; Osmanlı'nın 400 yıl hüküm sürdüğü bir coğrafya olduğu için halkın bir kısmı dedelerinden nenelerinden öğrendiği kadarıyla biraz Türkçe biliyor. Gençlerin büyük çoğunluğu bilmiyor, özellikle 50 yaş üstünde oran daha yüksek. Eski Türk Çarşılarında göreceğiniz esnafın ve bu bölgede gezen turistlerin yüzde 80'i Türk. Sadede geleyim; sıfır İngilizce ile gidilmez, en azından pasaport kontrolünden geçecek ve otele ulaşacak kadar İngilizce biliyor olmanız lazım. Şehirde gezerken harita, navigasyon falan idare edersiniz. Zaten yemekleri Türk lokantalarında yiyeceksiniz ve alışveriş yapacağınız yerlerde de hep Türkler olacak. İlk kez yurtdışına çıkacak olanlar, tek başına gezme konusunda kendine güvenmeyenler, azıcık yabancı dilim var diyenler, daha önce yurtdışına çıktım ama hem ucuz hem güzel bir yerler olsun diyenler... Yallah Balkanlara!

Balkanlara Turla Gitmek: Ben her zaman bireysel seyahatten yana oldum ve çevreme de böyle yapmalarını tavsiye ettim. Sizin inisiyatifinizin dışında gerçekleşecek olan bir plana ayak uydurmaya çalışmak hem çok yorucu hem de bir noktadan sonra seyahatten keyif almanıza engel olacaktır. Yukarıda yabancı dil konusundan bahsettim, eğer sizi yolda bırakmayacak kadar yabancı diliniz varsa hemen bilet bakmaya başlayın derim. Yabancı diliniz yoksa, en azından tecrübe olması ve dil konusunda da kendinizi geliştirme fırsatı sunması açısından ilk seyahatinizi tur şirketleri aracılığı ile yapabilirsiniz. Balkanlara turla gitmeyi düşünüyorsanız,

nasıl bir seyahat paketine dahil olacağınıza iyi karar vermeniz gerekiyor. Eğer turunuzun sıkışık bir planı varsa hiç bulaşmayın derim çünkü birçok Balkan şehrinde Türk grupların "koşarak" gezdiklerine bizzat şahit oldum. Kısa zamanda çok fazla şehir gezmeyi vadeden tur firmalarının hazırladıkları seyahat programları, maksimum 3. günden sonra ıstıraba dönüşecektir. Ben daha Mostar Köprüsü'nün farklı açılardan fotoğraflarını çekene kadar bir Türk grubun köprüyü görüp, ardından 10 kilometre ötedeki Blagaj Tekkesi'ni gezdikten sonra geri dönüp restoranda yemeğe oturduklarını gördüm. Eğer bu tempoda gezmeyi göze alıyorsanız ve gerçekten zevk alacağınızı düşünüyorsanız, buyurun para da sizin karar da. Bana sorarsanız 5 ülke 10 şehir diye başlayan tur paketlerinden uzak durun çünkü emin olun döndükten sonra gördüğünüz hiçbir şehrin hafızanızda yer etmediğini fark edeceksiniz. Zaten bu Balkan turlarına genellikle 50 yaş üstü katılıyor ve büyük çoğunluğunun da derdi gezmek görmek değil, fotoğraf çekip Facebook'a atmak. Afaki konuşmuyorum, birçok farklı şehirde birçok farklı grubu gözlemlene şansım oldu. Yabancı gruplar çift sıra halinde geziyor, gezdikleri yerleri en ince ayrıntılarına kadar inceliyor, öğreniyor ve tadını çıkarıyor ama bizim insanımız grup olmanın hakkını verircesine grup halinde geziyor, rehberi dahi dinlemiyor ve eserlerin önünde bir fotoğraf çekinip yoluna devam ediyor. Balkanlarda gezerken bağırarak konuşan, kimseye yol vermeyen, sıra bekleyenlere bile saygı göstermeyen, koşarak müze gezen, manzarayı seyretmeden sadece manzara ile fotoğraf çeken birilerini görürseniz "merhaba" deyin.

Balkanlarda İletişim ve İnternet: Tüm Balkan ülkelerinde turistler için satılan ve prepaid-sim denilen kullan-at sim kartlardan bulabilirsiniz. Bu sim kartların geçerlilik süresi genellikle 1 ay oluyor ve 4 Gb, 8 Gb, 12 Gb gibi farklı internet paketleri mevcut. Dilerseniz havaalanlarından dilerseniz de şehir merkezlerinde göreceğiniz cep telefonu mağazalarından satın alabilirsiniz. Fiyatlar internet paketlerine göre ortalama 5-10 Euro arasında değişiyor. Her ülkenin operatör servisi farklı yani sadece satın aldığınız ülkede kullanabilirsiniz. Birim ücretlendirmesi gayet makul, 4 Gb internet paketi bile sizi en az 1 hafta götürür. Mağazaya gittiğinizde tüm seçeneklere bakar ve sizin için hangisi uygunsa onu alırsınız. Eğer her an internete ihtiyaç duymam, arada sırada girsem de olur diyorsanız paranız cebinizde kalsın ve hostelin, otelin veya restoranların kablosuz internetlerine bağlanın. Konaklama yapacağınız yerde mutlaka kablosuz internet olacaktır, onun haricinde de restoranların, kafelerin ve barların büyük çoğunluğunda internet bulabilirsiniz. Diğer bir seçeneğiniz de Türkiye'de kullandığınız operatörün yurtdışı paketlerinden satın almak ama bu seçenek size daha pahalıya patlayacaktır çünkü fiyatlar hiç de uygun değil. Eğer internetiniz olursa **Google Maps** uygulamasını kullanarak gezdiğiniz şehirlerde dilediğiniz her yeri kolayca bulabilirsiniz. İnternet almayı düşünmüyorsanız; kesinlikle yola çıkmadan önce **Citymaps2go** ve **Maps.me** isimli çevrimdışı navigasyon uygulamalarını telefonunuza indirin derim. Bu uygulamaları indirdikten sonra rotanızda olan tüm şehirlerin haritalarını tek tek indirmeniz gerekiyor. Ben seyahatim boyunca internet olmadan da çalışan citymaps2go uygulamasını kullandım ve bir kez olsun yanlış yere götürmedi. Bu uygulama Balkan ülkelerinde çok iyi çalışıyor, kesinlikle tavsiye ederim.